

הלכות שבת סימן שבה שבו

באר הגולה 320

אָבֵל אַם הוּא בַּצְנֵעָה, מִתֵּר לִקְבֹּר בּוֹ לַעֲרֹב בְּכָדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה; וְיֵאָפְלוּ כִּשְׁהוּא בִּפְרֻהָא אִינוּ אָסוּר אֶלָּא לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְלוֹ, אָבֵל לִיִּשְׂרָאֵל אַחֵר מִתֵּר, (עד) וְהוּא שֶׁיִּמְתִּין בְּכָדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה: **טו** סְאִינוּ יִהְיֶה (עה) שֶׁהֵבִיא בְּשֶׁבֶת חֲלִילִין (פרוש, כלי גִּזְוֹן חֲלִילִים שְׁקוּלִם מְעוֹרֵר הַכִּי) לִסְפֹּד בָּהֶם יִשְׂרָאֵל, לֹא יִסְפֹּד בָּהֶם לֹא הוּא אֶלָּא אַחֲרֵים עַד (יח) שֶׁיִּמְתִּין לַעֲרֹב בְּכָדִי שֶׁיִּבְאוּ (עו) מִמָּקוֹם קָרוֹב. (עז) וְאִם יָדַע בּוֹדָאִי שֶׁמִּמָּקוֹם פְּלוּנִי הֵבִיאָם בְּשֶׁבֶת, (עח) יִמְתִּין לַעֲרֹב בְּכָדִי שֶׁיִּבְאוּ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם, וְאַחֲרֵי־כֵן מִתֵּר בֵּין לוֹ וּבֵין לְאַחֲרִים. (עט) וְהִנֵּי מִלֵּי בְּשֶׁהֵבִיאָם דֶּרֶךְ רִשׁוֹת־הַרְבִּים, אָבֵל אִם לֹא הֵבִיאָם אֶלָּא דֶּרֶךְ כְּרַמְלִית, בֵּין שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה בָּהֶם אָסוּר תוֹרָה אִין צְרִיף לְהִמְתִּין כְּדִי שֶׁיִּבְאוּ אֶלָּא (יט) מִתֵּרִים לַעֲרֹב מִיָּד: **טז** (כ) (פ) סָפֵק אִם הוֹבֵאוּ מִחוּץ לְתוֹחוֹם אוֹ מִתּוֹךְ הַתּוֹחוֹם, (פא) חוֹשֵׁשִׁין שְׁמָא מִחוּץ לְתוֹחוֹם הוֹבֵאוּ:

שבו דיני רחיצה בשבת, וכו' י"ג סעיפים:

א (א) אָסוּר לְרַחֵץ (ב) (ב) כָּל גּוֹפֹ, אָפְלוּ כָּל אָבֵר וְאָבֵר (ג) לְבַד, אָפְלוּ *בְּמִים שֶׁהוֹחֲמוּ מַעֲרֹב־שֶׁבֶת, בֵּין בָּאֵם הֵם בְּכָלִי בֵּין אִם הֵם בְּקִרְקַע, (ד) יֵאָפְלוּ לְשֶׁפֶךְ הַמִּים עַל גּוֹפּוֹ וְלֹהֶשֶׁתוֹ אָסוּר, אָבֵל מִתֵּר לְרַחֵץ (ה) בָּהֶם פְּנִי יָדָיו וְרַגְלָיו הֵנָּה (ו) אוֹ שְׁאָר אֲבָרֵים, כָּל שְׂאִינוּ רוֹחֵץ כָּל גּוֹפּוֹ (כ"י)

א שבת ל"ט ברכות
ב קרי' יהודה
ג מימקא שם
ד שם ברכות

שערי תשובה

[ב] **כָּל גּוֹפּוֹ**. עֵין בִּאֵה"ט. וְעֵין בְּשִׁוּת ח"צ סִימָן י"א שְׁאִסוּר לְנִשְׁם לְטַבֵּל כְּלִיל־שֶׁבֶת בְּחִמְתִּין, וְעֵין בְּשִׁוּת גו"כ סִימָן כ"ד וְכֵה שְׁהוּא הֵנָּה מִתֵּר לְהַפְלִין שִׁימָנוּ הַחֲמִין בְּעִישׁ לְמִקְוֵה כְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל כְּדִי שֶׁלִּכְשֶׁתִּשְׁתַּחֲשֹׁף לֹא יִהְיֶה רַק פּוֹשְׁרוֹ, וּבִפְשָׁרוֹ שֶׁיִּרְקַח בְּחִמְתִּין אָסוּר, ע"ש. וְכִי"כ בְּתַפְאֶרֶת צִבִּי סִימָן ט ע"ש שֶׁכָּתַב לִישָׁב דְּבָרֵי הַח"צ מ"ש לַעֲנֹן רְחִיצָה בֵּין הַשְּׂמִשׁוֹת אֶף שֶׁכָּלִי הַקֶּהֶל שֶׁבֶת, ע"ש. וְעֵין בְּשִׁוּת חוֹט־הַשֵּׁנִי סִימָן פ"ב בְּעֵינֵי טְבִילַת נָשִׁים כְּלִיל־שֶׁבֶת, הֵם מִלְּחֻמֵּי מִלְּטַבֵּל מִבְּעַ"י מִמָּקוֹם שְׁאִין מִנְהָג הַנָּשִׁים לְלַבֵּשׁ לְבָנִים בְּשֶׁבֶת יו"ט, וְאֶפְשָׁר מִשּׁוֹם שְׁאִין יִדְעִים לְזַהֵר בְּרַחֲצָה, וּמִקוֹם שְׁאִין מִנְהָג יֵשׁ לְהִתֵּיר, רַק שֶׁלֹּא תוֹרֵץ בְּכָדִי שֶׁלֹּא מִתּוֹךְ לִידֵי סְחִיטָה, ע"כ:

באור הלכה

הַמְרַחֵץ⁶¹, דְּרַב יִשְׂרָאֵל הִי שֶׁ, עֵין שֶׁם: * סָפֵק אִם הוֹבֵא מִחוּץ לְתוֹחוֹם וְכו'. הֵנָּה אֶף דְּבִסְעִיף ז' כְּתַב לַעֲנֹן סָפֵק דִּישׁ אֲמָרִים דְּלַעֲרֹב מִתֵּר מִיָּד, וְיִדְוֹעַ שְׁהוּא שִׁשִּׁת הַמִּקְלִין בְּסַפְקָא, כָּאִן בְּסְעִיף ז' הֵם לְהִתְחַמֵּד, וְכֵן בְּסְעִיף ט וּבִסְמִינִן תְּקִטוֹ סָפֵק גַּם־כֵּן לְהִתְחַמֵּד וְכִיָּאֵר הַגֵּרָא לַעֲלִיל ב"ס⁶²:

* בְּמִים שֶׁהוֹחֲמוּ מַעֲרֹב־שֶׁבֶת. וּמַעֲטֵר, אַע"פ שְׂאִינוּ חָלִי כָּל הַגּוֹף, יֵשׁ לִזְמַר דְּמִתֵּר

גִּזְוִי אִינוּ אָסוּר רַק בְּכָדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה, וְעֵין סוֹף סִימָן תרס"ד⁶³, וּבְדָבָרֵי הַר"ן מְצָאִים עוֹד (עה) בְּכַמָּה רֵאשׁוֹנִים, וְעַל־כֵּן אִין לְהִתְחַמֵּד בְּעַת הַצֵּרֶף: (עד) וְהוּא שֶׁיִּמְתִּין וְכו'. וְאֶף־עַל־גַּב דְּלֵאחֹר לֹא שֶׁף לְמַגְזֵר שְׁמָא יֵאֵמַר לֹא־יִהְיֶה בְּשֶׁבֶת לַעֲשׂוֹת כְּדִי שִׁיְהִיָּה מוֹכֵן לְמוֹצָא־שֶׁבֶת, מִכָּל מְקוֹם לֹא חֲלָקִי בְּדָבָר שֶׁנַּעֲשִׂית בּוֹ מִלֵּאכָה גְּמוּרָה בְּשִׁבְלִי יִשְׂרָאֵל. וְעַד דְּבָכֵל הַמְּלָאכֹת שֶׁנַּעֲשִׂית בְּשִׁבְלִי יִשְׂרָאֵל דְּמִתֵּרִין דְּצִרִיף לְהִמְתִּין בְּכָדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה, אָפְלוּ אִם אָמַר לוֹ לֹא־יִהְיֶה שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבוּרוֹ, אֶף דְּעַבְד אֲסוּרָא בְּנָה, אָפְלוּ הַכִּי אִין צְרִיף לְהִמְתִּין בְּמוֹצָא־שֶׁבֶת רַק עַד כְּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִמְּלָאכֶת שֶׁבֶת וְלֹא יִתֵּר [מ"א]: **טו** (עה) שֶׁהֵבִיא בְּשֶׁבֶת וְכו'. מִיָּד שֶׁהֵבִיא מִחוּץ לְתוֹחוֹם, וְגַם הִיָּה דֶּרֶךְ רִשׁוֹת־הַרְבִּים, שֶׁנַּעֲשֶׂה אָסוּר תוֹרָה, דָּאִם לֹא הִיָּה דֶּרֶךְ רִשׁוֹת־הַרְבִּים (עו) הִיָּה מִתֵּר לְאַחֲרִים לַעֲרֹב מִיָּד: (עו) מִמָּקוֹם קָרוֹב. דְּהִנֵּנוּ מִחוּץ לְתוֹחוֹם. וְאִם הֵבִיא דֶּרֶךְ סְרִטָּא גְּדוֹלָה שְׁהוּא מִפְּרָס, (עז) אָסוּר לוֹ עוֹלָמִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סְעִיף י' לְגַבִּי אֲרוֹן וְקָבֵר: (עז) וְאִם יָדַע בּוֹדָאִי וְכו'. בֵּין לְהִתְחַמֵּד, וְכַגּוֹן שְׁהוּא תְּרַבָּה יוֹתֵר מִתּוֹחוֹם, (עח) וּבֵין לְהַקֵּל, כְּגוֹן שְׁהוּא בְּתוֹף הַתּוֹחוֹם, וּמִחֲמַת שֶׁהֵבִיא דֶּרֶךְ רִשׁוֹת־הַרְבִּים, לְכָךְ צְרִיף לְהִמְתִּין עַד כְּדִי שֶׁיִּבְאוּ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִמְּלָאכֶת שֶׁבֶת: (עח) יִמְתִּין לַעֲרֹב כְּדִי וְכו'. רוֹצֵה לִזְמַר, אָפְלוּ הוּא דָּבָר הַמְּצוּי מִמָּקוֹם קָרוֹב, בֵּין שֶׁכָּא עֲמָה מִרְחוֹק צְרִיף לְהִמְתִּין בְּכָדִי שֶׁיִּבְאוּ מִמָּקוֹם שְׁכָא [ב"י]: (עט) וְהִנֵּי מִלֵּי בְּשֶׁהֵבִיאָם⁶⁴ וְכו'. קָאִי אֲתוּף הַתּוֹחוֹם, (עט) לְכָךְ מִתֵּר בְּשֶׁהֵבִיא דֶּרֶךְ כְּרַמְלִית, אָפְלוּ לוֹ, לַעֲרֹב מִיָּד; דָּאִם הִיָּה מִחוּץ לְתוֹחוֹם, אָפְלוּ דֶּרֶךְ כְּרַמְלִית הִיָּה אָסוּר לוֹ בְּכָדִי שֶׁיִּבְאוּ, וְלֹא־חֲרִים מִיָּד, וְכִמְדִּי שֶׁשֶׁתִּם לְקַמֵּן בְּסִימָן תְּקִטוֹ סְעִיף ה'. וְאֶף דְּעַל כְּרַמְלִית יֵשׁ גַּם־כֵּן אָסוּר דְּרַבְּנָן כְּמוֹ עַל תּוֹחוֹמִין, מִכָּל מְקוֹם הַקֵּלֹ בּוֹ מִשּׁוֹם שְׂאִינוּ מִתְּהַנֶּה כְּלִי־כֶף בְּהִבָּאָה הַאִינוּ־יִהְיֶה מִתּוֹף הַתּוֹחוֹם: **טז** (פ) סָפֵק אִם הוֹבֵאוּ וְכו'. וְגַם כָּאִן שֶׁכִּי הִנֵּי תְּנָאִים שֶׁנִּזְכָּרוּ בְּסְעִיף ט [ט"ז]: (פא) חוֹשֵׁשִׁין שְׁמָא וְכו'. וְעַל־כֵּן צְרִיף (פ) גַּם־כֵּן לְהִמְתִּין בְּעֶרְבֵי כְּדִי שֶׁיִּבְאוּ מִחוּץ לְתוֹחוֹם:

א (א) אָסוּר לְרַחֵץ וְכו'. גִּזְוִיָּה (ב) שְׁמָא יְבֹאוּ עַל־יְדֵי־זֶה לְהִתֵּם בְּשֶׁבֶת⁶⁵: (ב) כָּל גּוֹפּוֹ. וְהוּא דִּרְיוֹ (ג) רַב גּוֹפּוֹ, דְּרַבּוֹ כְּכֹל: (ג) לְבַד. וְכִל־שֶׁפֶן אִם רוֹחֵץ בְּדֶרֶךְ הַרְחִיצָה כָּל הַגּוֹף בְּיָחִיד: (ד) יֵאָפְלוּ לְשֶׁפֶךְ וְכו'. הִנֵּנוּ (ג) אָפְלוּ מִמֵּם שֶׁהוֹחֲמוּ מַעֲרֹב־שֶׁבֶת, וְאָפְלוּ הֵם בְּקִרְקַע: (ה) בָּהֶם. הִנֵּנוּ בְּחִמְתִּין שֶׁהוֹחֲמוּ מַעֲרֹב־שֶׁבֶת⁶⁶, (ד) אָבֵל בְּחִמְתִּין שֶׁהוֹחֲמוּ בְּשֶׁבֶת אָסוּר אָפְלוּ יָדָיו לְבַד⁶⁷: (ו) אוֹ שְׁאָר אֲבָרֵים. וְאִשָּׁה שְׁלֹכֶשֶׁת לְבָנִים בְּשֶׁבֶת יוֹם־טוֹב מִתְּרַת לְרַחֵץ בְּמִקְוֹמוֹת הַמְּטַנְפִּים, בְּחִמְתִּין שֶׁהוֹחֲמוּ מַעֲרֹב שֶׁבֶת יוֹם־טוֹב, רַק שֶׁתּוֹזַה לְרַחֵץ בְּיָדָם וְלֹא בְּכָדִי שֶׁלֹּא תְּבֹאוּ לִידֵי

שער הציציון

(עז) אֶף בְּקִצְצֵן כְּכֹל גִּזְוִי שֶׁיִּרְי מִיָּדָא⁶⁴, אֶלָּא שֶׁנִּכְוֵן לְהִתְחַמֵּד⁶⁵ [מ"א]: (עה) הַמָּאֹר וְהַמְּכִיץ וְהַשֶּׁבִּי"א בְּחִדוּשֵׁיהֶם וְכֵן בְּחִדוּשֵׁי הַר"ן בְּשֶׁם יְהוֹנָתָן: (עו) אֲתוּרִים: (עז) ט"ז וּמִגְזֵר אֲבָרָהִם וּמִי"ט וְהַגֵּרָא, דֹּלָא כְּלָבוּשׁ: (עח) תּוֹסַפֶּת־שֶׁבֶת, וְגַם לְפִרְשׁ הַמִּגְזֵר־אֲבָרָהִם בְּסְעִיף־קָטָן לֹד מִכְרַח הַמְּחַמֵּד מִיָּד מִתְחַלֶּה כְּכֹל גִּזְוִי: (עט) ב"ח וּמִגְזֵר אֲבָרָהִם וְאֵלֶּיָּה וְכֵה וְתוֹסַפֶּת־שֶׁבֶת, דֹּלָא כְּטִי. אָבֵל מִבְּאֹר הַגֵּרָא מִשְׁמַע שְׁסוּכֵר כְּטִי"ז דִּלּוֹ אָסוּר אֶף בְּכְרַמְלִית בְּכָדִי שֶׁיִּבְאוּ: (פ) חִדוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגְר. וְאֶף דְּבִסְפֵק מִחוּץ לְתוֹחוֹם בְּעֶלְמָא שֶׁלֹּא בִּמְתָא, כְּתוּבָה לַעֲלִיל בְּסְעִיף ט דְּהַסְכִּימוּ הַאֲתוּרִים דְּלְמוֹצָא־שֶׁבֶת מִתֵּר מִיָּד, הִכָּא בִּמְתָא מִיָּד טְפִי, עֵין שֶׁם בְּסְעִיף ט בְּחִדוּשֵׁי שֶׁבֶת טַעַם נִכְוֵן לִזֶּה: (ה) מִגְזֵר־אֲבָרָהִם: (ז) מִגְזֵר־אֲבָרָהִם: (ח) מִגְזֵר־אֲבָרָהִם בְּשֶׁם הַפּוֹסְקִים, וְכֵן כְּתַב הַגֵּרָא:

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שְׁכָה שְׁכוּ

ביאורים ומוספים

לישראל אלא עשה את מלאכתו שמחלק לכל האנשים את הדואר.

סִימָן שְׁכוּ

דִּינֵי רְחִיצָה בַּשֶּׁבֶת

[משנ"ב ס"ק א]

גִּנְזָה שְׁמָא יְבֹאוּ עַל־יְדֵיהֶּה לְהַחֵם בַּשֶּׁבֶת.⁽¹⁾

(1) ואף על פי שאמרו בגמרא (גיטין נד, א) שלא נחשדו ישראל לחלל שבתות בזדון, ביארו הרשב"א (שבת מ, א) הדין (שם יח, ב) בשם הירושלמי (שם פ"ג ה"ג), שגזרו גזירה זו מפני הבלנים שהיו מבעירים עצים תחת המים מבעוד יום סמוך לחשיכה, בכדי שיבערו כל השבת ויחממו את המים שעליהם, ולכן גזרו חכמים שלא לרחוץ בחמין בשבת, כדי שלא יבואו לחתות בגחלים בשבת.

[משנ"ב ס"ק ה]

הֵינָה בְּחִמִּין שֶׁהוֹחֲמוּ מִעֶרֶב־שֶׁבֶת⁽²⁾, אֶקָּל בְּחִמִּין שֶׁהוֹחֲמוּ בַּשֶּׁבֶת אֲסוּר אֶפְלוּ יָדָיו לְבָדוֹ.⁽³⁾

(2) ומים שלא נעשתה בשבת שום פעולה לחממם, והתחממו מאליהם כגון שהניחם מערב שבת על האש וכדו', דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ד הע' יב), שדינם כמים שהוחמו מערב שבת, וכמו שכתב בהגהות רעק"א (סי' שכו) שכשלא עשה מעשה בשבת יש להתיר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו. מאידך, בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ד סי' עה אות א) מבואר שאף שנתחממו בלא כל מעשה בשבת, דינם כהוחמו בשבת, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' נח, ח"ג סי' לג ס"ק ג וסי' מז, ח"ד סי' לא ס"ק א) שמפורש בדברי התוספות ישנים (שבת לט, ב) שאסור לרחוץ בהם אפילו את ידיו, כיון חמין שהוחמו בשבת. והוסיף (שם), שאף מים שהוחמו בערב שבת ונשארו על האש בשבת כדי לשמור על חומם דינם כמים שהוחמו בשבת, ומי המיקל בדברי הרעק"א (הנ"ל) יש לו עמוד עולם לסמוך עליו. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פל"ה תשובה א) כתב להתיר במים שהוחמו בערב שבת, ונשארו על האש בשבת כדי לשמור על חומם. ולענין מים שהוחמו בדור שמש, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ח).

(3) ולענין לרחוץ במים שחיממם נכרי לצורך עצמו, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שאסור לרחוץ בהם אפילו פניו ידיו ורגליו. ובשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' קכו ענף ב) כתב, שאפילו לדעת המג"א (ס"ק ו) שאוסר לרחוץ במים שהוחמו בשבת בדרך היתר, מ"מ אם חיממם נכרי מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו, כשאין לחשוש שמא הירבה הנכרי בעבורו, וכגון שאינו מכיר, כיון שדינם אותם כמים שהוחמו מערב שבת.

[ביה"ל ד"ה אם מיכח]

אף דִּינֵה בְּתָא שְׁפָרִי לִישְׁנָאֵל תְּמַחֲזִיק⁽⁶¹⁾.

(61) ויש ליישב, שאפשר שסובר הנכרי שאין לישראל צורך במרחץ במוצאי שבת, כיון שכבר התרחץ בערב שבת, ובשבת לא עשה מלאכה אלא נח, וממילא רק כשעומדים הם בפניו והוא מכיר את צרכיהם, הרי הוא עושה את המלאכה גם עבורם (חידושי בתרא).

[משנ"ב ס"ק עג]

וְהוּא הָדִין בְּכָל מְלֵי דְפָרְהָסְיָא שְׁנַעְשָׂה בְּשִׁבְלִי וְשִׁנְאָל אֲסוּר לֹא עוֹלָמִית⁽⁶²⁾ וְכוּ', וְעַתָּה סוֹף סִימָן תְּרַסְדִּיק⁽⁶³⁾.

(62) ולענין סידורי תפילה וספרי לימוד שנדפסו בשבת על ידי נכרים עבור ישראל, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ב סי' יז) שכיון שנעשה בהם חילול שבת בפרהסיא חילול שם שמים, מאוסים הם לדבר מצוה ולתפילה, ואסור להתפלל וללמוד בהם, והלומד בהם אינו זוכה לסיעתא דשמיא בלימודו. והוסיף, שיש לצדד שמי שידוע שסידורים אלו נדפסו באיסור, ואף על פי כן מתפלל בהם, לא יצא ידי חובתו אפילו בדיעבד, אך למעשה כתב, שמי שעבר להתפלל בהם לא יחזור ויתפלל, והרי הוא כמעות לא יוכל לתקן.

(63) שם (סי"א) כתב הרמ"א, שאם צוה הישראל לנכרי לקצוץ עבורו ערבה בשבת, תעשה כן בפרהסיא, יש להחמיר שלא להשתמש בה אם יש לו אחרת.

[שעה"צ ס"ק עד]

אֶדְ בְּקִצְצֵן בְּכָל גִּנְזֵי שְׁרֵי מוֹדִינָא⁽⁶⁴⁾, אֶלָּא שְׁכֹחֵן לְהַחֲמִיד⁽⁶⁵⁾.

(64) כותתו, שבדיעבד אם עשה הנכרי את המלאכה מותר ליהנות ממנה, אבל לעשות את המלאכה לכתחילה על ידי נכרי אסור, וכמו שכתב השו"ע לעיל (סי' רמד ס"א) שאם המלאכה מפורסמת שהיא של ישראל, אסור לעשותה בפרהסיא אפילו בקבלנות, ואפילו שלא בבית הישראל.

(65) ולענין בית שנבנה בקבלנות על ידי נכרי בשבת בפרהסיא עבור ישראל, כתב לעיל (שם ס"ק ב) שבדיעבד יש לסמוך על דעת ר"ת ולדור בו, ואפילו מי שנבנה הבית עבורו.

[משנ"ב ס"ק עט]

וְהֵנִי מְלֵי בְּשִׁבְלִי⁽⁶⁶⁾.

(66) וחבילה שהובאה בח"ל על ידי הדואר בשבת [ואין השולח מקפיד שתימסר דוקא בשבת], הורה הגרש"ז אויערבך (שש"כ פל"א סכ"ד) שמותר ליהנות ממנה כבר בשבת, אפילו אם הובאה דרך רשות הרבים גמורה, מכיון שהדוור לא הביא במיוחד

הלכות שבת סימן שכו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

רק שמתקנה לרחץ בידים ולא בקנה כדי שלא תבוא לידי סחיטה⁽⁴⁾.

(4) וכן לענין ניקוי כלים במטלית רטובה, הורה הגרש"ז איערבך (ששי"ב פ"ה הע' לו) שכיון שדרך השימוש במטלית היא באופן שקרוב לדאי שתיסחט, נחשב הדבר כפסיק רישא שתיסחט, וכיון שהוא גם צריך את המים הנסחטים, יש בוה משום איסור תורה.

[משנ"ב ס"ק ז]

צריך לנהר שלא יתקנה רק פושטין⁽⁵⁾ וכו', וצ"ע בקרבן-נתנאל⁽⁶⁾.

(5) ושיעור החום של מים פושרים, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ער רחיצה אות א) שהוא פחות ממידת החום שדרך סתם בני אדם לרחוץ בהם בחול, ואף אם אחד יכול לסבול חום גבוה יותר אסור, משום שבטלה דעתו. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני נדה סי' קצו ס"ק ד) והוסיף שלמעשה נראה שהוא בשיעור שאין הנאה מחמימות המים. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' מד אות כו) כתב, שהוא כחמימות הרוק, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ה תשובה ג) על פי דברי הש"ך (י"ד סי' קפח ס"ק יד), שכתב שכל מקום שהחבר בשי"ס פושרים זהו כחמימות הרוק, והוסיף בשו"ת אור לציון (שם), שחום הרוק הוא שלושם ושבע מעלות, כחום הגוף, ולכן עד שלושם ושבע מעלות אין המים נחשבים לחמים.

(6) שם (אות ק) כתב "ובעיקר הדין כתבתי באריכות שטבילת מי מקוה בחמין לא היא בכלל גזירת מרחצאות". ובשע"צ (ס"ק ה) כתב שמי"מ יש לסמוך בשעת הדחק על הקרבן נתנאל. וראה בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' מד) שכתב ללמד זכות על הנהוגים כדעת הקרבן נתנאל בשעת הדחק כשאין יכולים לטבול במים קרים.

[משנ"ב ס"ק ח]

והוא הדין שארי מעינות תמין, לא גזרו עליהן אסור רחיצה⁽⁷⁾.

(7) ולענין מים שהוחמו בדרך שמש [באופן שאין נכנסים לתוכו מים חרישים], דעת הגרש"ז איערבך (ששי"ב פ"ד הע' יב ו-יז) שאסור לרחוץ בהם את כל גופו, בין אם הוחמו מערב שבת, ובין אם הוחמו בשבת שלא על ידי מעשה [כגון שבכניסת שבת היו צוננים ובמשך השבת הוחמו ע"י השמש], אבל לרחוץ רק חלק מגופו מותר, שכיון שלא נעשה בהם מעשה בשבת דינם כהוחמו מערב שבת. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ה תשובה א-ג) כתב, שאם המים הוחמו בשבת על ידי דוד שמש, אפילו אם הם פושרים אסור לרחוץ בהם, ואפילו פניו ידיו ורגליו.

[ביה"ד"ה במים]

ומצטער, אע"פ שאינו חלי כל הגוף, יש לוהם דקמך לרחץ⁽⁸⁾.

(8) וביאר רעק"א (סי' שו ס"ה) שהוא קל יותר משאר 'שבותים', משום שהוא רק מכח גזירה.

ואף שאסור ליטול תרופה, גזירה משום שחיקת סממנים, ולא הקילו במצטער, אלא אם כן יש לו כאב שמחמתו חולה כל גופו, ביאר הגרש"ז איערבך (ששי"ב פ"ד הע' ז) שלגבי איסור רחיצה במים שהוחמו מערב שבת יש להקל במצטער, כיון שאין גזירה זו אלא משום עוברי עבירה. ולגבי רחיצת תינוק במים חמים, מבואר בשו"ע לקמן (סי' שלא ס"ט) שהיא אסורה בשבת, ולענין רחיצה לצורך המילה, כתב (שם) שבימינו לא נהגו ברחיצה כלל. והרמ"א (שם) כתב שבמדינות אשכנז נהגו לרחוץ את התינוק קודם המילה ולא לאחריה.

ולגבי רחיצה ביו"ט במים שהוחמו מערב יו"ט, דעת השו"ע לקמן (סי' תקיא ס"ב) שגם לגדולים מותר, והרמ"א (שם) אסר לגדולים לרחוץ בהם. ולענין רחיצת תינוק, כתב המשנ"ב (שם ס"ק יח) שמותר לרחוץ אפילו בחמין שהוחמו ביו"ט וכל שכן בחמין שהוחמו מערב יו"ט, אכן בתינוק שאינו מורגל ברחיצת כל הגוף בימות החול, אפשר שאף בהוחמו מערב יו"ט יש להחמיר, ולעת הצורך בודאי יש להקל.

וענין עוד בביה"ל לעיל (סי' שב ס"י ד"ה דלא) שכתב, שלצורך תינוק שרגיל ברחיצה, יש להתיר איסור דרבנן כדי לרחוץ ביו"ט.

[משנ"ב ס"ק יא]

ולכן מתר רחיצה אפילו במקום מקרה, ויש לסמך על דעה זו⁽⁹⁾.

(9) אמנם למעשה, כתב להלן (ס"ק כא) שנהגו שלא לרחוץ בנהר או במקוה כלל, משום שמצוי בכך לבוא לידי סחיטת השיער, וכתב שם עוד כמה טעמים בזה.

[משנ"ב ס"ק יב]

דקני קמטמין בידבר המוסיף הקל דאסור אפילו מקבוע יום⁽¹⁰⁾.

(10) וביאר בשו"ע הרב (סי' רנו ק"א ס"ק ג) הטעם, שאמת המים של חמי טבריה נחשבת כדבר המוסיף הבל, משום שהיא במקום הילוכה ואינה מתקררת לעולם, מה שאין כן להניח מבעוד יום כלי שיש בו דבר קר על גבי קדרה חמה שאינה עומדת על גבי האש, כתב השו"ע לעיל (סי' רנח ס"א) שמותר, ואפילו אם כיסה אותם בבגדים, כיון שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל. וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ב), שאף שבדאי מתווסף חום בדבר הקר מן הקדרה החמה, מ"מ מותר להניחו על גבי הקדרה, משום שאין הקדרה מוסיפה חום מחמת עצמה, אלא הולכת ומתקררת, ואין זה דומה להטמנה בגפת וכדו' שמוסיפה חום מחמת עצמה.

[משנ"ב ס"ק יג]

הצונן עם החמין יחד, שרי אף ברחיצה אם הקשיכו מקרב שבת⁽¹¹⁾.

(11) משמעות דבריו, שאם המשיכו בשבת אסור לרחוץ במים. ובטעם הדבר, ביאר הגרש"ז איערבך (ששי"ב פ"ד הע' טו) שאין האיסור מחמת גזירת רחיצה בחמין, שהרי אינו רוצה לחמם את המים, אלא כוונתו לקרר את המים החמים כדי שיהיו ראויים לרחיצה, אלא טעם האיסור ליהנות ממים אלו הוא משום 'מעשה שבת', שהרי בהמשכת הסילון הצונן לתוך אמת המים החמים, עובר על מלאכת בישול.

[משנ"ב ס"ק יד]

אסורין, קכל הטמנה במוסיף הקל שאסור אף בדיעבד⁽¹²⁾.

(12) והטעם שנאסרו המים מחמת ההטמנה, אף שהוחמו מבעוד יום, ובשבת לא התווסף בהם חום, שמבואר לעיל (סי' רנו ס"ק ח) שאם לא אהנו מעשיו, מותר, ביאר הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ה בהע'), שכיון שבתחילת ההטמנה היו המים צוננים, והיא נעשתה באיסור, וכמשיכ לעיל (ס"ק יב), ונשארו בהטמנתם, ע"כ נאסרו ברחיצה השתיה. אמנם, אם הטמינם בערב שבת במזיד, אך קודם השבת הציאם, וקודם שהצטנו חזר והטמינם, כתב הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה שם), שאף שאסור לעשות כן, מ"מ לא נאסרו המים לשתייה, כיון שנחשב כמטמין מים חמים שישארו בחומם, ונשאר בצי"ע.

[משנ"ב ס"ק טז]

כל גופו, אכל ידיו מתר, כמו שכתוב בסימן תקיא סעיף ב'⁽¹³⁾.

(13) ובטעם הדבר ביאר שם (ס"ק ט-י), שכיון שביו"ט מותר לבשל רק לצורך דבר השווה לכל נפש, לכן מותר לחמם מים לרחיצת פניו וידיו אפילו לכתחילה, שהוא דבר השווה לכל נפש, אבל לרחיצת כל גופו אסור, כיון שאין עושים זאת רק המעוננים הרגילים בכך.

[משנ"ב ס"ק יח]

שאין המים מתחממין כל-קד⁽¹⁴⁾.

(14) ומכך שלא כתב שלפי מנהגינו שלא לרחוץ בנהרות ואמבטיות גם כשהם צוננים, אסור לשטוף גופו בצונן, הוכיח בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עה), שלא ידע המשנ"ב מהמנהג שלא לשטוף גופו בצונן. וראה להלן (ס"ק כא) משיב בדין זה.

[ביה"ד"ה מערב יום טוב]

תבת 'ביום טוב' לא יקמץ באור וכו', וצריך ציון⁽¹⁵⁾.

(15) ואכן, כתב בקצות השלחן (סי' קלג בדה"ש ס"ק א) שבדפוס ישן של השו"ע (שנת שכו) כל קטע זה מתיבות 'ואם הביא' עד 'ומתירים בשתייה' אינו נמצא, ונוסף הוא בדפוסים המאוחרים, וי"ל שנפלה כאן טעות סופר.

הלכות שבת סימן שבו קסא באר הגולה

בשם הרא"ש פרק חנוכה. והנה מלי (ז) בחמי האור, (ח) אכל בחמי טבירא מתר לרחץ אפלו כל גופו נח, ואין צריך לומר (ט) בצוננין. והנה דשרי בחמי טבירא, דוקא בקרקע, אבל בכלי לא, דאחי לאחלוףי בחמי האור: ב' יוש אומרים דהא דשרי בחמי טבירא דוקא בשאין המקום מקרה, (י) אבל אם המקום מקרה אסור, משום דאחי לידי זעה ואסור [*] ה"ל אומרים (יא) דמתר להזיע בחמי טבירא: ג' טאמת המים שהיא תמה, אסור (ב) להמשיך לתוכה אפלו מערב־שבת (יב) סילון (פרוש, צנור, מרוב וסילון דבר אחר הם) של צונן, ופי הסילון (יג) יוצא חוץ לאמה ומימיו נשפכים לעוקא (פרוש, גמא) שפנקרקע. ואם המשיכו, אסורים (יד) *אפלו המים שנכנסו לה מערב־שבת ברחיצה ובשתיה (טו) קאלו הוחמו בשבת. כיוצא הביא סילון של מים *מערב יום־טוב, ביום־טוב בחמין שהוחמו ביום־טוב (טז) ואסורין ברחיצה ומתירין בשתיה: ד' לא ישתטף אדם בצונן כל גופו ויתחמם כנגד המדורה, מפני שמפסיר מים שעליו (יז) ונמצא ברוחץ כל גופו בחמין, אבל מתר להשתטף בצונן (יח) אחר שנתחמם אצל האש: ה' *הלש אומרים שצריך לזהר שלא לחמם ידיו *אצל (ג) האש אחר גטילה אם לא ינגבם תחלה נזהר:

שערי תשובה

זה, רק במ"ש ביריד סימן קצו, ובמקום שנהגין אין לעשות בן רק בשבת אחר אמירת ברכו שברך נקרא שם שבת עלי, אבל לא בחל אפלו אחר אמירת ברכו, ע"ש: [*] ו"א דמסר להזיע בחמי טבירא. (כ) בשו"ת מעילצדקה: במקרח טעפלי"ן ששם יש חמין ע"ד חמי טבירא, כל שהוא נקנס ומכח להזיע לבד ודאי אסור, וזעה דאחי ממלא, דרחיצת מים בבית־המרחץ אפלו מקרה שרי בין שהוא בני באור ע"ג הארץ, אבל לרחץ בחמי טבירא תוך המערה מתחת התקוע ומכסה יש לאסור, ע"ש. ועין בשו"ת מים רבים סימן כה וכו' כ"ו, שאותן מרחצאות חמים שהם לרפואה אסור לרחץ בהם, וקורב שבאים לידי חלול שבת דאורייתא, ושני ת"ח מארץ־ישראל הסימו

באר היטב

(ב) להמשיך. דהיינו כמטמין בדבר המוסיף הכל. ודוקא אם ממשיך בצונן דרך סילון הפקף מכל צד, אבל אם המשיך מע"ש צוננים לתוך חמין שיתערבו יחד, שרי, ולש"י גם זה מקרי הטמנה, ועין סימן רג ס"ד וסימן שיח ס"א, מ"א: (ג) האש, אפלו במקום שאין היס"ב אסור, עמ"א:

משנה ברורה

סחיטה⁽⁴⁾. ויש נשים נוהגות שאין לובשות לבנים בשבת יום־טוב, ובמקום שאין מנהג ידוע יש להתיר (אחרונים): (ז) בחמי האור. לפיכך במקום שנהגין להתם המקנה (ה) צריך לזהר שלא יהיה רק פושירי⁽⁵⁾, דאם לא־כן אסור לטבל בו [ח"א]. ועין בקרבן־נתנאל⁽⁶⁾ פרק במה מדליקין סימן כב ובתשובת נודע ביהודה מהדורא תנאן סימן כד: (ח) אבל בחמי טבירא. והוא הדין שארי מעינות חמין, לא גזרי עליהן אסור רחיצה⁽⁷⁾. ועין לקמן בסימן שכתב במגן־אברהם סעיף קטן מט, דבמקום שאין דרך לרחץ בהם אלא לרפואה אסור לרחץ בהן בשבת, ועין שם מה שכתבנו בזה: (ט) בצוננין. ועין לקמן במשנה ברורה סעיף קטן כא שנהגו שלא לרחץ בנהר: ב' (י) אבל אם המקום. היינו דמשום שהוא מקרה נפיש הבלא ואחי לידי זעה על־ידי הרחיצה, וזעה אסור, כדלקמן בסעיף יב: (יא) דמתר להזיע. דלא אסור זעה אלא במקום שהרחיצה אסורה, ולכן מתר הרחיצה אפלו במקום מקרה, ויש לסמוך על דעה זו⁽⁸⁾ [מ"א ר]: ג' (יב) סילון של צונן. כדי שיתחממו מחם אמת המים, ואסור משום דהיינו כמטמין בדבר המוסיף הכל דאסור אפלו מבעוד יום⁽⁹⁾, וכמו שכתוב בסימן רנו סעיף א: (יג) יוצא וכו'. היינו, שממשיך את הצונן (ו) דרך סילון הפקף מכל צד ואין מתערב מימיו עם החמין, אבל אם פי הסילון נקנס לתוך האמה ומתערב הצונן עם החמין יחד, שרי אף ברחיצה אם המשיכו מערב־שבת⁽¹⁰⁾: (יד) אפלו המים וכו'. ומירי (ו) שסתם פי הסילון שהגח מבעוד יום ונתמלא בצוננים, ונשאר מנה מטמן עד ביום השבת, שאז פותחין פי מוצאו שישפכו מימיו להעוקא שפנקרקע, והם לא הוחמו בשבת אלא מבעוד יום, רק שהיו מטמנים בשבת, אפלו הכי אסורים, ככל הטמנה במוסיף הכל שאסור אף בדיעבד⁽¹¹⁾ [בית מאיר]: (טו) קאלו הוחמו בשבת. רוצה לומר, ואפלו לרחץ בהן ידיו אסור, וכו'ל: (טז) ואסורים ברחיצה. רוצה לומר כל גופו, אבל ידיו מתר, כמו שכתוב בסימן תקיא סעיף כ"ג: ד' (יז) ונמצא ברוחץ כל גופו. והו' מלשון הרמב"ם, ורוצה לומר שאין לאסור מפני חמון המים גופא, דהפסד אינו בכלל בשול, רק מפני חשש רחיצה, וסבירא לה דכיון (ס) שאין זה רחיצה גמורה עשאוהו רק בחמין שהוחמו מערב־שבת דאין אסור אלא כל גופו, כמו שכתב בסעיף א: והלש אומרים שבסעיף שאתר זה סבירא להו דדינו שנה ברוחץ בחמין שהוחמו בשבת, דאסור אפלו לרחץ בהן פניו ידיו ורגליו [ואף דסתם חמין שהוחמו בשבת הוחמו המים באסור, והכא בענגנו הלא לא היה על המים שם חמון רק שם הפשר בעלמא, אין לחלוק בזה, דאפלו מים שרק הפשרו בשבת ואין היד סוללת בהן, גם־כן אסור לרחץ בהן אפלו אבר אחד]: (יח) אחר שנתחמם. שאין המים מתחממין כל־כך⁽¹²⁾:

שער הציון

(ה) ועין מה שכתבנו לקמן בסעיף ד במשנה ברורה ובשער־הציון שם, וצריך עיון קצת, ומכל מקום יש לסמוך בעת החזק על התקנה־נתנאל, וגם בספר חסד לאברהם דעמו בתקנה־נתנאל: (ו) מגן אברהם, ועין שם שכתב דלש"י גם זה אסור, אף מהשלטן צריך מוכח דסבירא לה כחוספות וכו', וכן פסק מהגן־אברהם לעיל ברי"ג סעיף קטן לב דלא קומא לן כדש"י. ועין בבית־מאיר שכתב דאף כדש"י מודה דזה לא הוי הטמנה, ומכאן ראשונים לא משמע הכי לדעת רש"י: (ז) דאם לא היה סחום, בודאי היה מותר המים שנכנסו לתוכה מערב־שבת ויצאו חמין לעוקא, וכן מפרש מרש"א, וכן מוכח להמציא בבית־יוסף ובהג"א: (ח) בן תמה המגן־אברהם בטעמו, ומשמע דברחיצה גמורה אף לדעת הרמב"ם אסור אפלו פניו ידיו ורגליו לבד, אף שלא היה רק הפשר מים בשבת, אף שעל הפשר

נ שם פבריתא ס שם
קמ"א מימרא דרב
יהודה ע ה"א ש שם
פ פיצה י"ו משנה
וקבית'ה'לל צ שבת ג'
וקרב נחמיה

7) בחל. ובשבת אסור שמוא ושפכו עלי ונמצא רוחץ בשבת, נש"י ור"ן. וצ"ל משום סחיטת שער, ועלשכו נחפשט המנהג להחיר בכל ענין. ומתר לטבל לקריו, כיון דמחברנו הוא. ומותר שרי לטבל בשבת כיון דאינו מדאורייתא, ע"א ע"ש:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נראה שיש לזהר: * **שפעמים שהם רותחין**. עין בפרק קמ"ד דמשמע דאפילו הם עמה פושרים בעלמא שאין הדי סולדת בהם בגין אסור, וכן משמע קצת מהפסוקים אחרים: **הם רותחין שהותמו מעט**; ולא ידענו מנא לה, דהא אמרין **הם רותחין** אפילו כד' דמי, דרובם רחוקים (א"ר) כל שבשר של מיעוט נקריה בל, והנה יודע שבשר של גזול אין נקרה במהרה כשל מיעוט, ועל-כן סמכא דהתנאים דאסרין הכא אפלו אם רק שהיה סולדת בהן לבר, מפני שלפעמים יוכל להתנמות שיהיה רוחם בל-פך עד שבטעו של גזול יוכל להכותה, אבל לא לעצמה; אמרין: * **מזה להחם בשר**. עין במשנה ברורה דהכי שתר לבל יעצמה, עין בפרש"י שם, ומהא מבריתא דלא נקט קמקומים חס: * **אם מזה וכדו**. עין במגן אברהם שהביא בשם מהר"ל ותוספות הדפוס להחמיר בזה, ומכל מקום נראה דמזה לטעל לקרי פיון דמורבנן הוא, וירוצה לומר, דאמרין בבבב"א י"ח נקמא בולר השמאה מטבילת אותה ביום טוב, והשעם, משום דין דחייב הטבילה הוא רק מדרבנן לא מחזי כמקנה, וליתא דמקלחא קחב פו, דכתיב בטולת לטבילתא לגמרי ובגל"ל כסימן פה, וכן קחב בעל-פה מדי ונאפשר דכנתה המגן אברהם, אפלו לדעת המחמירין ששוכרים ודלא בטולת לתפלה. וקשה, דאין דמי כלל, דהתם שנטמא בולר השמאה, וטבילה היתה ואין טמא כלל, מה שאין כן בזה דטמא פו, מהחלה וצ"ל טבילה נטמא, והוא גופא מזה מקומן; ותע, דמשמע בבבב"א י"ח ע"כ במשנה מדרשנית בבבב"א דאין בכל השמאות כגון טמאת שרץ וטבין וכי האי גונא, דלדידהו לא אסור כלל לקרות בטהרה, ובגל"ל כסימן פה, ואפלו וי"ח שמשעם שם בבבב"א י"ח בבבב"א דאי לא מושר הנראה כמקרה היה אדם אסור לטביל עצמו בשעת משום דמקנה כמקנה, וכל דברק מושר דנשקר הוא גופא חזק התקין, ואכ"כ בבבב"א קרי דהוא אב השמאה נמי ונגה"ו ואפשר לומר דסבירא לה דנראה ונאק בדיבורות הראשונים שהיה נהוג אצל טמא וטהרה, על-כן חשיב תקין על-ידי מה דמקנה לטבילת כל השמאים, שיהיה וכולין להשפיש טהרות על-ידי הטבילה, ומה שאין כן בזהם שמאה וטהרה אינו נוהג, ותקין מדי למור הטהרה וכל-הא, אפלו בגל"ל טבילה בגין פו, וכלבד ונאק נדה שצ"ל טבילה מטרת לבעלה, על-כן מחזי כמקנה בומנא, דלא נראה כמקרה, ואין להקשות דאכ"כ בגל"ל טמאים אמרין כן מהחלה וטבין וזה מזה לטעל כהנים, והשלחן ערוך פסק למעלה כסימן ראש ע"א דאין מטבילין את הנשים, ואפליס טמאים קמיין שמשעם בפרוש רש"י, וכן קחב הרע"ב בפרוש שו"ת ונגה"ו, וכלב"ל שם קמיין דבצעת המחבר נוטה יותר לדעת המחמירין אפלו בשבת גופא, וכל-שכן ביד הטבילות, וברש"י שם כסימן שבע ע"ד ז, ושם שאני דהוא דבר שבמקנה (צריך להמנהג אחר להחמיר, ועל-כן אין להנחשל השעם לא נתבטלה הנדה שצ"ל שצ"ל טבילה כלים, מה שאין כן בטבילת אדם לא גזול אלא כלל משום נראה כמקרה, וקתה דהיום שאנו מונעין עצמנו מרחיצה לא נראה כמקרה נכר שהוא לשם טבילה, מכל מקום הלא לא נראה בגין קמחא על-ידי הטבילה כהנים שאנו נוהגים טמא וטהרה, עין פאן גי'ה"ה, שוב מצאתי בבבב"א הג"א שפכת ב"א לשונות: וכן אכ"כ, עין במגן אברהם, והעקר כמו שכתב בית-וסף בשם לבל-ה אכ"כ לשנו, ונראה לי דכונתהוה אלה למה שכתבנו, והוא דחולק על המגן אברהם שפי' מזה מזה לבל ע"מא, ופי' ש זה הנ"ל: והעקר כמו שכתב בבית-וסף וכו', וכן מהחזק כמקנה על-ידי טבילה, שוב אין ע"מא, שחל בין טמא קרי לשאר טמאות, פיון המגן אברהם כסימן קחב ע"ד-קטן ע, ע"ש, דזה לומר, דבבב"א שם בקריה דלכך המגן אברהם מושר לא נהג לטביל ביום טוב, ע"ש, וזה דאפלו לטבילת שם אין לומר

אין אסור. ומפשטות לשון התנ"א משמע דטעם הרמב"ם מ'שום דלא היה על הפשר שם אסור, לכך סבירא לה דהוא קמזין שוויחמו בערב-שבת, דגם שם לא היה על עצמם החמור אסור, ולא גזר רק על כל גופו, ולפי זה במים שהפשרו בשבת (הנינו שלא היה יד סולת בנזון) אין אסור לדעת הרמב"ם רק רחיצת כל גופו: (ט) ומזין במזמין שהיחמו מעט (הנינו שאין היד סולת בנזון) בשבת, ולפיכך איך אבד אחד אסור! כנ"ל: (י) שכן משמע בגמרא לפי גרסת התנ"י והרא"ש, ולפי גרסתנו בגמרא משמע דאין לו לעלות כלל מהנהר קום שיגבר עצמו: (יא) פרי-מגדים בבאר דברי הבית יוסף: (יב) גמרא: (יג) בן מוכח בגמרא: (יד) תורת-הדשן ושאר פוסקים: